

nserati se sprejemajo in velja  
tristopna vrsta:

8 kr., če se tiska 1krat,  
12 " " " " 2 "  
15 " " " " 3 "

Pri večkratnem tiskanju se  
cena primeroma zmanjša.

#### Rokopisi

ne vračajo, nefrankovana  
pisma se ne sprejemajo.

Naročnino prejema opravništvo  
(administracija) in ekspedicija na  
Blažem trgu h. št. 16.

# SLOVENEK.

Političen list za slovenski narod.

Po pošti prejemati velja:  
Za celo leto . . . 10 gl. -- kr.  
za pol leta . . . 5 " -- "  
za četrt leta . . . 2 " 50 "

V administraciji velja:  
Za celo leto . . . 8 gl. 40 kr.  
za pol leta . . . 4 " 20 "  
za četrt leta . . . 2 " 10 "

V Ljubljani na dom pošiljan  
velja 60 kr. več na leto.

Vredništvo v Hilšerjevi ulici  
števil. 6.

Izhaja po trikrat na teden in  
sicer v torek, četrtek in soboto.

## Vstop Čehov v deželni zbor.

Ne poznamo natanko vzrokov, ki so naptili česke poslance, da so po dolgem prestanku zopet vstopili v deželni zbor česki; vemo za mer in cilj česke opozicije, pa notranje življenje česke politike skriva se deloma vnanjim očem. Čujemo le radostne krike ustavovernega časopisja, ki pojejo nagrobnico pasivni opoziciji.

Če prav sodimo, pričakujejo Čehi prevrata notranje politike, in za ta slučaj hočejo pokazati svoje miroljubje in svojo željo po poštenih stvari. Vstop českimi poslanci nima sam na sebi tiste važnosti, še le okolnosti in zunanji dogodki, v katere je Avstrija zapletena, znajo mu kak pomen dati. Ustavoverni listi smatrajo pa ta korak Čehov kot zmago ustavovernosti. Mi jim ne moremo pritruditi. Sedaj, ko se je ves položaj za Slovence na bolje obrnil, gotovo ne mislijo Čehi na to, da bi se ustavovercem brezpogojno vdali, saj tega niti prej v mnogo slabšem položaji niso hoteli storiti. To izrekajo tudi v svoji izjavi, kjer naglašujejo, da stojé še vedno na prejšnji podlagi zgodovinskega prava, ki je v ostrem nasprotju s sedanjo ustavo. Oni hočejo nasprotni stranki na pol poti naproti priti, in pričakujejo, da se bo oziralo na njih spravedljivost, in da se bo novo ministersvo tako osnovalo, da bo zmožno in voljno, stopiti v dogovore z zastopniki českega naroda. Tudi ustavoverci vedo ceniti spremenjeni položaj, ki je za Slovence ugoden, in pišejo o Čehih sedaj dostojno, česar prej nikdar niso bili vajeni ter niso imeli za Čeha drugega, ko le zasramovanje in

posmehovanje. Pripravljene so tudi, nekoliko ozirati se na česko manjšino v zboru, kakor se to godi nasproti našim v kranjskem deželnem zboru, kjer tudi naših nekaj v odseke volijo; na obeh krajih namreč nečejo strune preveč napeti, — da bi ne počila; samo da jim ostane sladko gospodstvo.

Ne verujemo pa, da bi bili ustavoverci pripravljene, delati opoziciji zdatne koncesije. Dokler jih ne bodo dogodki ali pa krona k temu prisilili, ne bodo si dali dokazati, da se Slovanom krivica godi. Zato ne pričakujemo od vstopa českimi poslanci kakih posebnih uspehov; istina je, da gre zgodovina svojo pot naprej in da bo tudi Slovanom prinesla boljše bodočnost; pa zgodovina se ne dela v zborih, odkar je tam v navado prišlo majoriziranje, in odkar je v čast prišel pregovor, da je moč boljša od pravice. Malikovanje moči preneslo je odločitev dnevnih vprašanj na vse drugačno polje, in različnim zborom ne ostaje drugega, nego odobravati in potrditi dogodke, ki so se brez njihove volje in pomoči izvršili.

V kljub carigradski konferenciji se je vnela vojska, in berlinski sklepi ne morejo braniti, da se danes še nadaljuje; Avstrija se vojskuje zoper voljo avstrijskih parlamentov. Kjer parlamenti niso izraz ljudske volje, kjer se nasprotujejo svetovni zgodovini, tam koraka ona preko njih na dnevni red.

Tudi osoda českega naroda se ne bo odločila v dež. zboru českem, in zato ne pripisujemo temu posebne važnosti, ali Čehi sedé v zboru ali ne. Kakor Čehi v zboru ne bodo nič posebnega dosegli, tako se tudi ne bo vresničilo upanje ustavkov, da sta zdaj ustava in dualizem za

vedno zmagala. V zborih naj se sklene, kar se hoče, narodi hodijo le svojo pot, oni vedo kje jih čevlji žuli, in žive ideje se ne dadó niti z bajoneti, niti z umetnimi večinami zadušiti.

## Iz deželnih zborov.

### Deželni zbor kranjski.

Peta seja, 28. septembra.

Med predsedništvu došlimi vlagami, ki se oddajo raznim odsekom, je tudi interpelacija narodnih poslancev do deželnega predsednika vit. Kaline zavoljo strahovanja in odstave poštarja Čoža pri sv. Roku po Vestenecku; interpelacija, na katero obljubi vitez Kalina v eni prihodnjih sej odgovoriti, se glasi:

### Interpelacija

do preblagorodnega gospoda deželnega predsednika viteza Franjo Kalina.

Z ukazom litjskega okrajnega glavarja 4. junija 1877 št. 3999, je bila volitev volilnih mož št. Vidske občine za volitev treh deželnih poslancev trebanjskega volilnega okraja razpisana za 23. junij 1877.

Dan pred volitvijo, to je tedaj 22. junija 1877 se pripelje v štirih vozih več gospodov, mej njimi gospod litjski okrajni glavar vitez Vesteneck, baron Taufferer, gospod c. kr. zatiški davkar Lileg in dr. proti pošti gospoda Janez Čoža pri st. Roku poleg št. Vida. Srečajo ga, ko se ravno s polja pripelje proti svoji hiši. Gospod Vesteneck ga ustavi in nagovori: „Morgen ist die wahl in Sittich, und ich höre, dass sie mit der geistlichkeit halten und national wählen wollen.“ „Dass werde ich

## O inkviziciji.

(Po Hefelu pr. P. Chrysógon M.)

(Dalje.)

X. Tudi pri obsojevanji je morala inkvizicija jako previdno ravnati, kar marsikdo premalo ceni.

1. Vsaka obsodba se je imela dati v pregled okrajni inkviziciji in najvišjim oblastim: velikemu inkvizitorju, višjemu inkvizicijskemu svetu v pritrjenje in še le po zadobljenem potrjenju zamogla se je obsodba izvršiti; potlej je bila obsodba gotova.

2. Veliki inkvizitor je moral od prve sodnijske stopinje prejete izvirne akte številu pravdoznancev izročiti v pregled, ki so pod imenom konsulentov pri veliki inkviziciji opravljali posel advokatov ali odvetnikov, nikakor pa niso bili nja uradniki.

Llorentu se tožbe vredno zdi to, da pri glasovanju niso smeli glasu oddati, ali kaj takega se ne dobi na celem svetu ne.

3. Kakor so bili nepristranski bogoslovci po zdetju prašani, preden je bil toženec v zapor det, so-li njegove izjave krivoverske ali ne, tako so bili potem, ko so bile po zasli-

šanju obdolženca in prič sumljene izjave bolj pojasnene in določene, kvalifikatorji v drugo vprašani za svoje misli, ali je po danih pojasnilih natezani stavek krivoversk ali ne.

4. Toženec je imel pravico sodnike okrajnega sodišča, kakor se pravi perhorrisirati, to je zavreči in višji svet je bil zavezan druge nastaviti, kakor so velevala pravila Valdesova velikega inkvizitorja od l. 1561.

5. Če ni bilo nikake lastne izpovedbe, je bilo prav težko, dolžencu krivoverstvo skazati; v tem pripadu je pa že Torquemado največjo previdnost in natankost oklical za postavu.

6. Da je imel vselej tudi zadevni škof ali njegov namestnik sodelovati, kadar je šlo za obsojenje, je razvideti na mnogih krajih pri Llorentu; vendar se ne more natanko določiti, kako daleč da je segalo njih delovanje, ker Llorente stvar prezmedeno in nejasno pripoveduje.

7. Vrh tega je tudi znano, da so papeži španjskim nadškofom velevali, da sprejemajo pritožbe proti obsodbam in da so naposled sami neštivilnokrat take pritožbe devali pred svojo kurijo v Rimu.

XI. Kot tehtno očitanje zoper inkvizicijo

se navaja ta okolnost, da nikdar ni svedokov imenovala tožencu, ki so zoper njega pričali. Pravijo, da tako ravnanje je bilo vir neizmerenih ovadeb. V resnici je stvar vse drugači.

1. Že Torquemadova pravila l. 1848 govoré o tem: „Zvedelo se je, da velika škoda in nevarnost preti na osebi in premoženju pričam in osebam, ako bi se njih imena objavila, kakor je skušnja učila in še uči, da so bile nekatere priče od krivovercev umorjene, ranjene in pretepeane.“

2. Tudi Leopold Ranke je v tem pravo zadel rekoč, da je bilo pri inkviziciji zamolčanje prič in tožnikov zato uvedeno, da so bili varovani preganjanja bogatih in mogočnih ukričencev.

3. Prav isto je izrekel Lenormant: „Po večem so spadali tožniki k nižjemu ljudstvu in po tej postavi (zamolčanja imen) so bili branjeni preganjanja imenitnih in mogočnih družin.“

4. Da so ti učenjaki dobro videli, se razvidi iz Llorenta, ki poroča, da so pod Karlom V. kortesi valladolidski zahtevali imenovanje prič pri inkviziciji, ker ono sedaj ni več ne-



thun," odgovori g. Čož, „nach meiner ueberzeugung werde ich wählen.“ „Wissen sie nicht“ ga zavrne g. Vesteneck, „dass sie ein k. k. beamte sind, und mit der regierung halten müssen.“ G. Čož mu reče na to: „Ich halte ja mit der regierung, und weiss, dass sie von mir nich verlangt, dass ich anders als nach meiner ueberzeugung wählen soll; ich kann nicht anders wählen als national, und kann meiner nation nicht untreu werden.“ „Gut“, odgovori g. Vesteneck, „dann gebe ich ihnen mein wort, dass sie die post verlieren werden.“

Po tem razgovoru se gospodje razidejo. Pripoveduje se, da se je g. Vesteneck od tam naravnost v Višnjo goro podal, in tam na poštno direkcijo v Trst telegrafiral, naj nemudoma pošljejo komisarja preiskovat Čoževo pisarno.

Ko so drugi dan popoldne ob 4. uri občinski možje v Zatičini zbrani, da bi volili volilne možje, se pripelje, gotovo po nalogu g. poštnega direktorja Bauerja, poštni komisar g. Ratoliska, kateri je, kakor je to znano, prej ta dan, to je 22. junija 1877 še v Vipavi bil, in hoče nemudoma vzeti seboj g. Čoža, da bi šla pregledovat pisarnico. Velika množica navzočih volilcev izreče odločno, da mora Čož, preden odide, temveč svojo dolžnost spolniti, in se volitve udeležiti, ker so ga vsi volici jednoglasno za volilnega moža voliti hoteli, kar se je tudi zgodilo.

Po volitvi se g. poštni komisar Ratoliska in g. Čož odpeljeta k. sv. Roku, kjer ima Čož hišo in pošto. Mej tem, ko poštni komisar Ratoliska preiskuje pisarno, se vstopita na prag dva žandarma, česar se Čoževa 70 let stara žena močno prestraši, misleč, Bog vedi, kaj se je mož pregrešil, da žandarma na pragu stražita.

Komisar nij našel nobenega najmanjšega nereda v pisarni, in je pri odhodu Čožu na uho pošepetal: „Die kanzlei ist ganz in der ordnung, nur das ist nicht recht, dass sie klerikal gesinnt sind.“

Čož, ki je bil v Zatičini izvoljen za volilnega moža, kakor uže poprej večkrat, je bil 7. julija v Trebnjem od volilnih mož voljen v volilno komisijo in je glasoval za narodne poslance. — Ali uže 26. julija 1877 se je spolnilo žuganje g. Vesteneckovo, zakaj od tega

varno, razun ko bi bil dolženec vojvoda, mejni grof, škof ali prelat.

5. Ta previdnost zamolčanje prič je pa potem izgubila mnogo svoje nevarnosti s tem, da je obdolžencu na prosto dano bilo, da imenuje tiste osebe, ki jih ima za svoje sovražnike in katerih pričanje ovrže.

Mogoče je bilo, da je obdolženec tu marsikako osebo označil, ki mu je bila sicer sovražna, ki pa proti njemu še pričala ni, kakor omenja Llorente; a na tem tudi nič ležeče ni bilo, ker so to prešli; veliko pa je bilo na tem ležeče, da je vsak toženec prišel do pravice, da svoje osebne sovražnike od pričanja odrine.

Da je pa moral to svoje odrinenje prič z razlogi podpreti in spričati, se ume samo ob sebi.

Po drugi strani je bila sodnija vezana, da je o takih pričah, katerih točenec ni overgel, sama iziskovala, če mu niso osebno sovražne.

6. Na dalje je šla tožencu pravica, da je smel navesti vrsto razdolžnih svedokov, ki so morali biti od inkvizicije zaslišani, ako bi jih bilo treba celó v Ameriki iskati, o čemur Llorente zgled navaja. (Dalje sledi)

dneva je datiran dekret poštne direkcije v Trstu št. 5426, kateri se takole glasi:

K. k. Post-Direction Triest und Küstenland. Nr. 5426. Triest 26. juli 1877. An den k. k. Postmeister Herrn Johan Tschosch in St. Rochus. Man findet sich bestimmt, Ihnen den Dienstvertrag zu kündigen.

Bis zur Wiederbesetzung der bei dem k. k. Postamte in st. Rochus in Erledigung gekommenen Postexpeditionstelle, welche vor Ablauf der 6 monatlichen Kündigungsfrist erfolgen, und für welche gleichzeitig der Concurs ausgeschrieben wird, haben Sie den Postdienst entweder selbst zu versehen, oder durch einen geprüften und beeideten Postexpeditor auf Ihre Rechnung und Gefahr besorgen zu lassen. Bauer m. p.“

Gospod Čož je poštenjak skozi in skozi daleč okolo sloveč, star je uže 74 let, pošto je oskrboval črez 30 let, in nij se nikdar pri njem ni najmanjša nerednost pokazala, pač pa so poštni komisarji večkrat hvalili ga zaradi njegove natančnosti, zaradi suaznosti in lepega reda v njegovej poštnej pisarni. Nij se tedaj čuditi, da je ta nepričakovani in nezasluzeni udarec, ki je prišel kakor blisk iz jasnega neba, tega poštnega starčka primoral obrniti se dne 27. septembra 1877 do c. kr. poštne direkcije v Trstu z naslednjo prošnjo:

„Hohe k. k. Post-Direction in Triest. Mit hoher Zuschrift vom 26. Juli 1877, Z. 5426 wurde mir die Postexpedition in St. Rochus gekündet, mit dem Bedeuten, dass nach Ablauf von 6 Monaten die faktische Abnahme der Expedition stattfinden werde.“

Diese Anordnung kam plötzlich und ganz unvermuthet; sie überraschte mich gewiss sehr unangenehm; die Bevölkerung von der Pfarre St. Veit, des Bezirkes Sittich, man darf sagen des grössern Theiles von Unterkrain aber forsch nach den Ursachen, welche eine so auffällige Kündigung bewirkt haben konnten, und ergeht sich in Muthmassungen, welche die Ehre meines Hauses zu verletzen und mich als Geschäftsmann zu schädigen geeignet sind.

Bis zum Greisenalter wusste ich die Ehre meines Hauses zu bewahren. Ich kann nicht gleichgiltig bleiben, wenn jetzt durch eine höchst auffallende Verfügung der hohen k. k. Post-Direction, — die allgemein als eine mir verhängte Strafe, somit als die Folge eines Vergehens gedeutet wird, meine Ehre arg blossgestellt erscheint, sondern bin verpflichtet zur Wahrung der Ehre, resp. zur Rehabilitation derselben, zu bitten: Eine hohe k. k. Post-Direction geruhe mir jené Gründe bekannt zu geben, die Hochselbe veranlasst haben, mir die Postexpedition zu kündigen.

Laibach, 15. September 1877.

S teškim srcem je zdaj g. Čož čakal odgovora na to svojo opravičeno prošnjo, ali čudo! — Čeravno je preteklo uže celo leto, on še zdaj nema nobednega rešila. To kaže, da se je c. kr. poštnemu direktorju gospod Bauerju veliko bolj mudilo o tem, da je narodnega volilca v preiskavo dejal in tako nepostavno vplival na izid volitve, kakor pa, da bi upravičene pritožbe po uradni svojej dolžnosti rešil.

Ker je ta grozna dogodba po celej deželi največjo senzacijo naredila, in ker se še današnji ljudje povprašujejo, kako je to v ustavnej državi mogoče, in ker je dotična stvar v obče velike važnosti tudi za to, ker se ljudstvo demoralizira, ako vidi, da vladni organi tako brezpostavno postopajo, obračamo se do gospoda deželnega predsednika z interpelacijo:

1. Ali bi ne blagovolil gospod deželni predsednik svoj vpliv obrniti na to, da se pojasni, s kako pravico je c. kr. okrajni glavar vitez Vesteneck naprej zažugal g. Čožu, da izgubi pošto, če bo narodno volil; —

2. zakaj se je ukazala preiskave njegove pošte ravno na dan volitve volilnih mož; —

3. zakaj sta bila brez vsacega vzroka postavljena dva žandarja pred njegovo hišo; —

4. zakaj mu je bila precej po volitvi deželnih poslancev pošta vzeta, čeravno v njegovem uradovanje nij bila najdena nobedna nerednost; —

5. Zakaj ne dobi gospod Čož rešila svoje prošnje?

Ljubljana, 28. septembra 1877.

Za tem pride več poročil deželnega odbora o prošnjah občin za dovoljenje priklad na davke, ki se oddajo gospodarskemu odseku, poročilo deželnega odbora o prezidauji bolnišne podružnice na Poljanah pa finančnemu odseku.

Vitez Vesteneck utemeljuje svoj predlog o prenapredbi šolske postave po znanih nič vrednih frazah, in nemškutarji glasujejo zá-nj in za volitev šolskega odseka.

Poslanec gosp. Oton Detelja vtemeljuje svoj predlog o prestanku realne gimnazije v Kranji tako-le:

„Sedanja vlada se ponaša, da je šolam prav prijazna, in da pospešuje napredek in razvitek šolstva, kolikor mogoče, zato je ukaz ravno te vlade, da naj gimnazija v Kranju preneha — jako osupnil, in ljudstvo na Gorenjskem močno iznemirilo.“

Prašali smo se, kako da ravno gimnazijo v Kranji ta osoda zadene, ktera že 16 let obstoji in v ktero od leta do leta več učencev ustopi. Bilo jih je zadnje leto čez 90, to je dvakrat toliko kakor na kočevski gimnaziji — in na mesto da bi poleg zdrave logike bili zaprli gimnazijo na Kočevskem, je vlada kranjsko gimnazijo obsodila, da mora prenehati.

Občno mnenje je, da ta gimnazija zato mora prestati, ker je slovenska, in da se tako tudi kaznuje mesto Kranj zato, ker je tam narodna večina volila narodnega poslanca za deželni zbor v kljub agitacijam in pritisku nasprotnne stranke. Vlada je na ta način hotela zadeti, kakor Nemeč pravi „zwei fliegen auf einen Schlag“. — Al ta hudi vdarec ni zadel samo slovenske gimnazije in mesta Kranj, zadel je prav občutljivo vso gorenjsko stran, zadel je toliko marljivih davkoplačevalcev, da zadel je mnogo nadepolnih mladenčev, da je sveta dolžnost deželnega zbora v tej reči kolikor mogoče si prizadeti, da se odvrne od gorenjske dežele ta krivica.

Prepričan sem, da bode ves deželni zbor pripoznal važnost mojega predloga, vsaj je tudi nam nasprotna stranka za šolstvo močno vneta in ne more apatična ostati, če se v naši domovini šola zapre, katera je tako važna in potrebna.

Ker se naši stranki zmirom očita da je šolstvu neprijazna, se bo morebiti reklo, da se potegujemo za gimnazijo v Kranji le zato, ker je slovenska. Ali, gospoda moja, krivično je misliti, da smo mi zaradi protivniki šolskega napredka. Narodni možje in posebno častita duhovščina na Kranjskem je za šolski razvitek že delala v tistih časih — ko je vlada pri nas šolstvo popolnoma zanemarjala in ko se je za šolstvo komaj deseti del stroškov odmerilo, kakor se potrosi sedaj.

Mi smo le nasprotniki tistemu prizadevanju, ki hoče šolo rabiti za sredstvo, da bi se naše ljudstvo germanisiralo, in ktero nameruje s časoma krščanstvo iz šol odpraviti — in



morebiti namesti lepih kristjanskih nauk in kristjanske morale, ktera prekosi v krasoti in velikanstvu vse filozofične sisteme — v šole vpeljati Darwinove opične teorije.

Mi nikakor ne nasprotujemo zdravemu in pametnemu šolskemu napredku, nasprotujemo le prenapetemu zahtevanju šolskih fanatikarjev, kteri bi hoteli v najrevnejših vaseh med strgane lesene koče na stroške ubogih kmetov šolske palače zidati, in kteri bi najrajše otročiče, ki so komaj iz zibelke izlezli, že tje na šolsko klop poseдали in tam tako dolgo otroka dresirali, dokler je dozoril za vojaščino in mora knjige s puško in šolo s kosarno zamenjati. —

Mi smo prijatelji šolskega napredka, to še enkrat ponavljam, in ker vidimo žalostne nasledke, ktere bo prenehanje Kranjske gimnazije imelo in kateri so se že letos v tem pokazali, da v Ljubljani 40 učencev niso mogli sprejeti, ker so paralelke I. razreda prenapnjene, — vzdignemo svoj glas in zahtevamo pravice.

Siavni zbor! Ministerstvo in stranke pridejo in gredo v večnem tiru časa, le narod ostane in to, kar mi storimo v korist in za blagor naroda in drage naše domovine, to bo zapisano z zlatimi črkami v zgodovini kranjske dežele, in starodavno mesto Kranj in narod na Gorenjskem se bo, ako se nam naš namen posreči, hvaležno spominjal še v poznih časih, kader od nas nobenega tukaj ne bo, in gimnazij v Kranji bo najlepši večni spominek, da smo se danes tukaj zedinili o sklepu na korist mile domovine.

Nadjam se torej, da bodete vsi glasovali tako, kakor zahteva blagor in korist ljudstva, in toraj tudi dolžnost in čast deželnega zbora.

Potem stavi predlog, naj se njegov nasvet izroči šolskemu odseku v pretres, kar se tudi sprejme.

V šolski odsek se volijo izmed nemškutarjev: baron Apfaltrern, vit. Gariboldi, dr. Schrey (načelnik) in Vestenek, izmed narodnih poslancev pa gospodje: Klun (načelnikov namestnik), Detelja in dr. Vošnjak.

V imenu finančnega odseka poroča Dežman o proračunu normalno-šolskega zaklada za l. 1879. V splošni debati se oglasi dr. Schaffer s predlogom, naj bi se deželni odbor potegnil tudi za to, da bi se pripravnica za učiteljice že v prihodnjem letu zidati začela. Poslanec gosp. Klun pristavlja temu predlogu, naj bi se iz moralnih oziror ne zidalo tako, da bi bili pripravnici za učitelje in učiteljice pod eno streho, ker je že zdaj slišati o pogostih nepristojnostih. Dr. Schaffer ugovarja, da bi bilo to draže. Deželni predsednik vit. Kalina zavrača dr. Schafferjevo očitjanje o tem, da bi vlada deželo kranjsko gledé učiteljskih pripravnic zanemarjala. — Predloga se odložita za glasovanje na dotičnih mestih.

O kočevski šoli se oglasi okrajni glavar Dollhof za povišanje plače 3. učitelja od 450 na 500 gld., 4. pa od 400 na 450 gld. in podpira svoj predlog z dragino, ki je v kočevskem mestu. Poslanec gosp. Klun se potegne za katehete. Kočevski ima, dasi na dveh šolah podučuje, na deški in deklški, plače le 40 gld. na leto, po drugih šolah imajo kateheti po 105 celo 125 gld. na nekterih pa nič. Plače toraj ob enakem delu niso enake. Zato stavi predlog: „Deželni odbor naj pretresa različnost plače gg. katehetov na 4razrednih šolah in potrebno vporabi, da bi se te plače povsod enako vrnale.“

Poslanec dr. Poklukar omeni, da je po šolski postavi najmanjša plača učiteljev po 400 gld. na leto; to plačo so tudi nektore ob-

čine obdržale. Če bi se pa v Kočevji povišale plače, bilo bi dosledno, da se tudi drugje, in to bi priklado za normalno-šolski zaklad, ki zdaj že znaša po 18%, še više potisnilo, da bi bilo treba plačevati morda po 20 ali še več odstotkov.

Dr. Schrey predlaga, da bi se za letos ta reč odložila in deželni odbor še le po natančnih pozvedbah prihodnjemu deželnemu zboru staval svoje predloge o povišanji plač. Ta predlog kakor tudi g. Klunov se sprejmeta, Dollhofov pa pade.

Prošnja učiteljev ljudske šole v Krškem za poboljšek se zavže, pri poročilu o šoli pod Vélíkim Gabrom pa se vname živahen razgovor.

Prvi se oglasi poslanec gosp. Klun pripovedovaje jako mikavne reči o vstanovi te šole, ki se je od one v Št. Vidu le odlušila. Sentviška šola je od nekaj slovela kot ena najboljših, zato so vsi stariši svoje otroke prav radi pošiljali vá-njo. Še ko je bila manj razširjena, je zadostovala vsi fari, zakaj bi zdaj ne, ko ima že tri učitelje? Šola v Vélíkem gabru se ni ustanovila zavoljo potrebe, tudi ne po volji prebivalcev, marveč le po volji Vesteneckovi in njemu udanega župana „pod Gabrom“, kteremu je Vestenek rekel, da dokler bode on okrajni glavar litijski, bode tudi ta župan ostal pod Vélíkim gabrom. Ta župan s svojim stričnikom, ki je proti postavi občinski svetovalec, županuje že več let, pa ni še nikdar sklical nobene seje in ljudje še ne vedo, kteri so občinski odborniki. To se je pokazalo celo nedavno, ko je g. deželni predsednik obiskal ta kraj. G. Vestenek je to poročil županu s pristavkom, da naj se tam v imenu občinskega odbora pokloni g. deželnemu predsedniku. Župan je prišel s svojim stričnikom in še enim odbornikom, ki ž njim v en rog trobi, drugi odborniki pa zato niso vedeli in okrajni glavar je kar može, ki so ravno tam bili, poklical ter gosp. deželnemu predsedniku predstavil kot občinski zastop podgaberski. Ti so se po navodu okrajnega glavarja zahvalili za novo šolo, drugi pa o tem niso nič vedeli in so hoteli celo podpisati posebno peticijo ali prošnjo do vlade zoper to, pa g. Vestenek je prepovedal nabirati podpise za njo; po kteri pravici? to sam vé, vsakako pa to čudno pojasnuje peticijsko svobodo v Avstriji. Predloga, pravi govornik, ne stavi nobenega, ker bi bilo to brezvspešno, hotel je le pojasniti, kako se ravna z ljudskimi željami, in kako se javno mnenje dela.

Vesteneck je po tej tožbi v silni zadregi. Ker svojih grehov ne more tajiti, skuša dokazati, da je šola „pod Gabrom“ potrebna zavoljo preobširnega šolskega kraja; tudi se ljudstvo ni upiralo vstanovitvi te šole, ampak župani so za njo prosili. Vladni svetovalec gosp. Hočevnar govori nekaj, kar bi imelo potrditi besede Vesteneckove in potrebo te šole, a vendar tudi pravi, da se šola le zavoljo ugovorov dotičnih občin ni mogla prej ko letos napraviti. Poslanec g. Klun, naslanjaje se na to izjavo, konstatira, da je vladni zastopnik potrdil le njegovo trditev, da so se občine tej šoli ustavljale, da toraj Vestenek nima prav, ko je rekel, da so občine želele to šolo. Sicer pa on ne nasprotuje vstanovitvi šole, ampak le načinu, kako se je to zgodilo.

Poslanec g. Svetec potrdi vse, kar je poslanec g. Klun govoril. Tudi k njemu so hodili ljudje, da bi jim naredil pritožbe, pa Vestenek je vse peticije prepovedal. Govornik slednjič povdarja, da ne želi družega nič, nego da bi se z ljudstvom bolj člo v e š k o ravnalo, kakor to dela Vestenek.

Vesteneck na vse te tožbe zopet ne vé nič družega odgovoriti, kakor da se kmetje vstavljajo vsemu, za kar morajo kaj plačati.

Dežman zagovarja Vestenecka glede tega, da na Klunove in Svetčeve besede ni nič odgovoril, ter pravi, da vsak govornik misli, da so njegove besede evangelij. Tudi reče, da Vestenek ni prepovedal peticije zoper šolo „pod Gabrom“, češ, da v vsi Avstriji nobeden okrajni glavar ne bo kaj enacega storil, ker bi se s tem dal v roke nasprotnikom. Na Svetčevo opazko odgovori s tem, da prosi tudi on, naj bi narodnjaki bolj milostljivo ravnali s tistimi župani, ki niso narodni. (Smeh.)

Poslanec dr. Poklukar na to konstatira, da je Vestenek pač res nabiranje podpisov za peticijo pismeno prepovedal in s kaznijo žugal; on sam je imel v rokah dotično pismo s podpisom Vesteneckovim in ga, če treba, dobi za prihodnjo sejo, da ga pokaže. — (Strmenje in klici „čujte.“)

Za šolo v Radolci govori grof Thurn, pri poročilu o šoli v Metliki se oglasi poslanec gosp. Navratil z nasvetom za petega učitelja, ker je število otrok za štiri preveliko. Okrajni šolski svet v Črnomlji je potrebo tega učitelja tudi res pripoznal, a deželni šolski svet je zavrgel njegov nasvet.

Dr. vitez Savinšek ugovarja temu, češ, da se bo po napravi šol v Draščicah in na Radovici število učencev v Metliki zmanjšalo. Navratilov predlog — pravi — meri le na to, da bi se sčasoma odstranil nadučitelj Šturm, ki je narodnjakom zato trn v peti, ker je svoj glas dal Hočevnarju.

Poslanec gosp. Navratil se čudi, kako da more vit. Savinšek govoriti zoper šolo lastnega rojstnega kraja. Nadučitelj Šturm, kterega on tako hvali, je bil od deželnega šolskega sveta pokaran zavoljo tega, ker je svoje dolžnosti do šole preveč zanemarjal. Poslanec gosp. Klun enako zanika tu kake osebne namene, ker bo po Vesteneckovem predlogu o preuredbi šolske postave to mesto dobil tako kak ljubček ustavoverne stranke.

Ko je še Dežman nekaj ugovarjal in narodnjakom očital pristranost, poslanec dr. Vošnjak pa konstatiral to, da je vladni komisar sam v finančnem odseku pripoznal, da je Šturm slab učitelj, pri glasovanji nemčurji vržejo Navratilov predlog. Posebno blamira se pa vit. Savinšek s svojimi predlogi, ker zá-nje še nobeden nemškutar ne vstane.

Po vsem tem se sprejme dr. Šafarjev predlog o zadnji pripravnici, Klunov dostavek propade, pač pa obvelja njegov nasvet o vredjenji plače katehetov.

Konečno zbornica potrdi proračun normalno-šolskega zaklada in seja se zavoljo pozne ure ( $\frac{3}{4}$  na tri) sklene; ostale točke se prihranijo 6. seji, ki je danes 1. oktobra.

### Bukovinski zbor.

V bukovinskem deželnem zboru, kjer sedé sami uradniki in nekaj velikoposestnikov, pa noben kmet, noben meščan, noben svoboden državljan srednjega in kmečkega stanu, in je tedaj bolj podoben kakemu političnemu uradu, nego ljudskemu zastopu, govorilo se je v nemškem in rumunskem jeziku. Nemški ne umeje drug v deželi, ko judje v Črnovčah in uradniki, o rusinskem jeziku in rusinskih zastopnikih pa, ki bi morali zastopati polovico prebivalstva, ni ne duha ne sluha.



## Iz Bosne.

Naši vrli vojaki so 28. septembra vzeli mesto Livno brez posebno velikih zglob. V tem boju se je zopet odlikoval naš domači (Kuhnov) polk št. 17, kteremu sta bila lahko ranjena major Kerček in častnik Sever pa stotnik Salomon. Tudi so še ranjeni: major Mirkovič 79. batalijona deželnih strelcev in kakih 20 do 30 mož z mrtvimi vred. Vojvoda Virtemberški, ki jako hvali hrabrost naših vojakov in njihovih vodnikov, o tej zmagi 28. septembra poroča: 26. t. m. došle so 7. divizija pod generalom Müllerjem, brigada Csikosova in ena topničarska baterija iz Jezera, Travnika, Sarajeva in Prologa v okolico mesta Livna, katero so od vseh strani zajeli. Vstajniki so naše sprejeli 26. t. m. s strelji ter so skušali pobegniti proti Glamocu, pa zastonj. 27. t. m. so naši mesto še bolj oklenili ter se združili z brigado generala Csikosa. Ob polu osmih zjutraj so začeli z vsimi topovi streljati na mesto, kar so morali pa zaradi goste megle in deževanja zopet opustiti. Samo baterije 1. in 3. gorske brigade in topovi brigade Csikosove, ki so bili nastavljeni pri samostanu Gorici in na višavah proti zahodu, so nekoliko uspešno streljale na mesto. Ob štirih popoldne pa se je megla vlegla, in streljanje se je iz vseh 38 topov zopet pričelo ter veliko škode napravilo zlasti v gorenjem mestu, kjer bogatejši Turki stanejo. Sovražnikove čete so po kratkem boju zapodili v mesto nazaj. Vspeh naših baterij je bil tako silen, da je 28. t. m. zjutraj, ko se je hotlo streljanje še bolj od blizo nadaljevati, prišla deputacija iz mesta z naznanilom, da se mesto vda, in že ob 9. uri bila je med veselim krikom naših vojakov c. k. zastava na stolpu gorenjega gradu natakljena. Plen je jako obilen. Okoli 100 redifov (turških rezervistov) se je včeraj in danes vdalo.

Iz Zvornika je 25. septembra prišla deputacija v Tuzlo z naznanilom, da se mesto našim vda. Turki so odložili orožje in kristjani so prevzeli stražo pri topovih; mufti je pobegnil v Srbijo. Zvornik bo zasedel oddelek Bienertov, Szapary se je pa iz Tuzle vrnil v Doboj in se bode od ondod skoz Krivajo dolino obrnil proti Sarajevu. Med Dobojem in Maglajem osnovala se je pošta, katero spremljajo dragonarji, da odbijajo napade. Brigada Zachova se je obrnila proti Petrovcu, da dovrši zvezo z generalom Samcem. Glasoviti Posderac se je z 200 možmi generalu Reinländerju vdal; vstajnike, ki so se po hribih potikali, so krščanski vstajniki poiskali in prepodili. Krajina je pomirjena.

27. septembra je rezervni polk št. 33 kot prednja straža 33. divizije došel v Zvornik in ga zasedel. 28. sept. je prišel tje štab 4. armade, potem pa še 31. divizija. Deputacija imenitnih prebivalcev je pri vходу sprejela poveljnika in v mestu je kaimakam (sodnik) izrekel, da se mesto podvrže. Ob eni so nataknilo cesarsko zastavo na trdnjavi; našli so tam 44 topov in mnogo streljiva; razoroženje prebivalcev se je jelo vršiti. — 28. sept. vzeli so naši po 5dnevem srđitem boju in bombardiranju tudi Klobuk v Hercegovini. Vstajniki, ki so imeli tam zadnje zavetje, so se strahovito branili ter zgubili mnogo ljudi. Našim so bili 4 častniki s 5 možmi ubiti in ranjeni.

Z osvojitvijo Zvornika je zasedenje za zdaj dovršeno in naši bodo predno stražo pomaknili le do okraja Novi Pazarskega. Zdj se bo pričela vreditev uprave v zasedenih deželah. Osnovala se je v ta namen na Dunaju posebna komisija, kateri bode načeloval naš rojak baron Žvegelj, glavni poročevalec pa bo tudi Slo-

venec, konzul Vašič. Ogerski list „Ellenör“ piše, da se bode za upravo v Bosni k večjemu daroval 1 milijon gld.; dovoljenih 60 milj. gl. za vojno sicer ne zadostuje, vendar pa stroški niso tako veliki, kakor trdijo nekteri listi.

## Politični pregled.

### Avstrijske dežele.

V Ljubljani 1. oktobra.

Cesar so 26. t. m. opazovali vojaške vaje tirolskih deželnih strelcev pri Grossenassu, popoldne pa so v Sterzingu sprejemali avdijence. Zvečer so se podali v Inšpruk, kjer so bili od prebivalstva z velikim veseljem in navdušenostjo sprejeti. V svojem nagovoru je župan Dinter povdarjal, da 500 letno združenje dežele tirolske z Avstrijo je najbolje poročstvo za to, da se Tirolam nikdar ni treba bati ločitve od drugih preljubljeni cesarski rodbini zvesto vdanih dežel. Cesar so odgovorili, da jih prav jako veseli bivati na Tirolskem in da zvestoba in hrabrost prebivalcev sta porok da bode Tirolska tudi za naprej z njihovo državo ostala zedinjena. Deželnim strelcem so cesar pismeno izrekli svojo zahvalo in priznanje za izvrstno izurjenost v vojaški službi.

Na Českem bodo imeli 2. in 5. oktobra volitve za državni zbor. Izmed Mladočehov se med kandidati, ktere česki listi priporočajo volilcem, nahajajo Sladkovski, Trojan in Julij Greg. Vsi drugi so dosedanji staročeski kandidati in poslanci. Kakor smo unidan poročali, sklenili so Staro- in Mladočehi soglasno, da v državni zbor pod to sistemo in tem ministerstvom ne gredo. Dunajski listi obravnavajo zdaj zahteve Čehov prav obširno. N. fr. Presse, ki se je sicer vedno rogala debeloglavnim Čehom, pravi, da se da o sedanjem stališču Čehov govoriti. „D. Ztg.“ piše, da so se začeli vsled spremenjene taktike Čehov Madjari bati za svojo politično hegomonijo (nadvlado), in „Fremdenblatt“ trdi, da Andrassy ne bode šel v Berlin (za poročnika), če bode moral odstopiti, ampak na svojo grajščino v Terebes. O drugih ministrih piše „Pester Lloyd“, ki je glasilo Andrassyja, da še nikakor ni gotovo, da bi ponovljeno ministerstvo Auerspergovo stopilo pred državni zbor, in „N. fr. Presse“ k temu pristavlja, da že zdavnej ni več tajno, da bi se moglo to ministerstvo še dolgo držati.

### Vnanje države.

Nemška vlada ni zadovoljna, da bi socialistična postava, katero ravno sedaj kuje državni zbor, veljala samo do meseca marca l. 1881, ampak zahteva 5 letni obrok.

Ruski gneral Kauffmann je dobil povelje ustaviti pred 14 dnevi zaukazano razoroženje in razpust Turkestanske armade, ker se še ne ve, kako da se bodo razmotale razmere med Angleži in Afganistanci.

Italijanski listi so pisali, da so se obravnave med papežem in vlado nemško razbile. To pa menda ni res. Razmere so sicer jako zamotane in zato se obravnave vrše jako počasi, pa dosedaj se obe oblasti v svojih nazorih strinjate. — Papež vsaki dan daje avdijence.

## Domače novice.

V Ljubljani 1. oktobra.

(Zlate maše pred. o. Bevonuta Crobatha) vdeležilo se je silno veliko občinstva, ki je s tem pokazalo svojo ljubezen in spoštovanje do g. jubilanta, kterega naj nam Bog ohrani še mnogo let.

(Vstanovo za ranjene vojake kranjske ali njihove rodbine) napravil je okrajni glavar pl. Wurzbach, ki je v ta namen deželnemu predsedništvu izročil obligacijo za 1009 gld.

(V Ljubljano padel) je v nedeljo pri sv. Jakupu neki otrok, kterega je pa pogumen deček srečno iz vode izlekel.

(Prodaja goved.) Kmetijska družba bo v sredo 9. t. m. na dvorišči gostilne „zum Baierischen Hof“ na Dunajski cesti na očitni dražbi prodala 10 juncev Muriškega (sivega) plemena. Na prodaj se bodo postavila za polovico tiste cene, ki jo je družba za nje dala. Kdor kako tako živinče kupi, se mora zavezati, da ga obdrži vsaj dve leti za plemo.

## Razne reči.

— Hud potres je bil 23. sept. v Senji od 9. do 11. ure zvečer; zemlja se je stresla 24 krat, in sicer nekterikrati jako močno. Ljudje so prestrašeni bežali iz hiš, kterih ene so dobile jako velike poke. S streh je opeka padala, druge posebne škode pa ni bilo.

— Velika povodenj je bila te dni že v drugo v Miskolcu in Jegru na Ogerskem, kjer se je podrlo več hiš; razun tega imajo še zlasti kupci jako veliko škode.

## Eksekutivne dražbe.

1. oktobra: 2. Grašič s Primskovega, 2. Gašperlin iz Poženka, oba v Kranji. 2. Eržen z Srednjega Brda 1. Jusovič iz Puštala, 1. Žontar iz Virmažev, vsi v Lok. 1. Povše iz Dobruške vasi v Krškem. 1. Smerdu in Čepirila iz Kala, Šabec iz Sele, 1. Kapel iz Stare Sušice, 1. Nagode iz Hraš, 1. Doles iz Orehka, 1. Simončič iz Št. Petra, 1. Fidev iz Nove Žiče, vsi v Postojni.

2. oktobra: 3. Križanič od sv. Križa, v Kostanjevici. 3. Gerdovič iz Dolenje Skopice, v Krškem. 3. Škrjanec iz Stranske vasi, 3. Palčar iz Šmarije, oba v Ljubljani. 2. Jagodic iz Olševka, Jenko z Visokega, oba v Kranji. 2. Murtl v Kranjski gori. 3. Markovič z Bukovja, 1. Vidrih iz Troja, 3. Občinska zemljišča iz Nove Sušice, Stare Žiče in Neverk, vsi v Postojni. 1. Hočevnar in Milavec iz Cirknice. 6. Mathevc z Martinovega Hriba, 1. Homovc iz Garčarevca, 1. Nagode iz Gorenje vasi, vsi v Logatecu. 3. Ženko in 1. Černe iz Šmihela, oba v Senožcah. 2. Derganc iz Ceroveca v Metliki. 1. Rovani iz Bele v Vipavi. 1. Zupančič v Radolici. 2. Bile v Bistrici.

## Umri so:

Od 25. do 27. septembra: Jožef Svetlič, branjevčev o. 8 m. za božjastijo. V vojaški bolnišnici: Teodor Liebl, lovski korp. 4. Komp. 9. batalijona za pljučnico.

## Loterijske številke, 28. septembra.

Na Dunaju: 64, 36, 34, 83, 78.

V Gradcu: 25, 8, 78, 52, 3.

## Telegrafične densrne cene 30. septembra.

Papirna renta 61.70 — Srebrna renta 62.60 — Zlata renta 71.70 — 1860letno državno posojilo 112. — Bankine akcije 794 — Kreditne akcije 233 25 — London 116.60 — Srebro 99 90. — Ces. kr. cekini 5 47. — 20-frankov 9.28.

## Nagrobni križi

pozlačeni, z najlepšimi napisi se dobivajo pri meni na izbiro, s kamnom ali pa brez njega, pa tudi železje vsake verate iz najboljših fužin, vse prav po ceni.

V Ljubljani meseca oktobra 1878.

## Sp. Pessiack,

prodajalnica železja, gledališke ulice št. 8 blizu frančiškanskega mosta.

(1)